

Messadi davart il preventiv 2020

Preziau signur president dil parlament
Stimadas parlamentarias, preziai parlamentararis

El sequent presentein nus a Vus il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2020 ed il preventiv per il quen d'investiziun 2020. La suprastanza communal ha discutau detagliadamein il preventiv 2020 ils 12 da settember 2019 e deliberau el igl 1. d'october 2019 per mauns dil parlament.

Introducziun

Bunamein sis onns suenter la fusiun da vischnauncas sestabiliseschan las finanzas schinavon ch'ina gronda part dallas cefras ei ussa consolidada, quei vul gir ch'ella ei independenta d'effects e consequenzas dalla fusiun e cumparegliabla ella seria cronologica. Il preventiv 2020 presentaus dalla suprastanza communal prevesa el quen da gudogn e sperdita in resultat bunamein equilibrau. Ina gronda sfida resta la gronda activitad d'investiziun. Ella ei era ina consequenza dils onns avon, cura ch'ins ha per part investiu mo il pli necessari per mantener las infrastructuras. Biaras infrastructuras, ton dalla construcziun aulta sco era dalla construcziun bassa, derivan plinavon dils onns 1970 e 1980 e contonschan uss in grond ciclus da renovaziun. Per igl onn vegnent ein investiziuns bruttas da CHF 9.9 miu. previdas. Las investiziuns nettas, che la vischnaunca porta, muntan a CHF 4.31 miu. Il grad d'atgna finanziaziun ei cun 21 pertschien nunsufficientis.

Nova fuorma da presentaziun

Pervia dalla midada dalla software da vischnaunca sepresenta il preventiv en in niev vestgiu. Buca mo la grafica ei nova, era singuls nums da contos e posiziuns da cuosts ein semidai. Per consequenza san ins buca cumparegliar directamein el detagl il preventiv 2020 cun il preventiv 2019 ed il quen 2018. Per quei motiv san il preventiv 2019 ed il quen annual 2018 buca vegnir presentai sper las cefras dil preventiv 2020.

Incumbensa Maissen

A caschun dalla sesida dils 6 da fevrer 2019 ha il parlament communal refusau il rapport e la damonda dalla suprastanza communal d'ademplier l'incumbensa Maissen. El decuors ha la suprastanza communal cuntinuau cun la verificaziun communal dallas incumbensas e priu ils suandonts conclus (cursiv, cun funs grisch) davart las mesiras d'emprema e secunda prioritad:

1. prioritad: mesiras da realisar

Product		Mesiras	Consequenzas finanzialas (= descarga) imports en CHF				
Nr.	Num		2019	2020	2021	2022	2023
1.1	Stampader IT	Reducir squitschaders/toner al plaz da lavur.	2'500	4'000	4'000	4'000	4'000
<i>Reducir ils squitschaders ella Casa Cumin sin 1 apparat per alzada. Squitschaders al plaz da lavur mo pli en cass che quei ei necessari per motivs da confidenzialitad. Ils contracts valan tochen la fin 2022. Suenten san els vegnir negoziadi da niev per il temps naven dil 2023 per la vischnaunca sco era la scola.</i>							
1.2	Surselva APP	Strihar Surselva App.	900	900	900	900	900
<i>Il contract actual ei visabels pér suenter in cuoz minimal da 3 onns. Silsuenter probablamein gratuit sin fundament d'ina soluziun regiunala.</i>							
1.3	Affittaziun dallas anteriuras canzlias	Accelerar l'affittaziun dallas ulteriuras canzlias communalas sco localitads da biro.	2'500	5'000	5'000	5'000	5'000
<i>Aunc en realisaziun. La casa da scola veglia a Rueun ei per part gia affittada.</i>							
1.4	Manteniment dallas ovras da meglieraziun	Introducir ina basa legala per financiar il manteniment dallas ovras da meglieraziun (principi dil caschunader).	0	150'000	150'000	150'000	150'000
<i>Previu da discussiunar ella sesida dil parlament dil fevrer 2020.</i>							
1.5	Cuosts vias communalas	Ils cuosts per vias da vischnaunca, vias da transport e vias campestras e forestalas vegnan plafunai sin CHF 440'000.00 ad onn (cumparegliaziun cun il preventiv 2019).	0	25'000	25'000	25'000	25'000
<i>Quei ei realisabel mo cun resalva, resp. dependa dalla quota da sanaziun. Sche la sanaziun da vias vegn spustada, s'augmenta il manteniment actual.</i>							
1.6	Rumida da neiv per privats	Elaborar in reglament cun tariffas per la rumida da neiv sin schischoms privats (principi dil caschunader).	10'000	10'000	10'000	10'000	10'000
<i>Gia realisau cun la facturaziun per igl unviern 2018/19. In reglament vegn elaboraus. La basa per la facturaziun ordeifer la zona da baghegiar vegn dada cun la lescha dil manteniment da meglieraziun ch'il parlament deliberescha igl 1. quartal 2020.</i>							
1.7	Lescha da rumien	Introducziun d'ina basa legala per la finanziaziun che vegn purtada dils caschunaders e che cuviera ils cuosts dalla dismesa da rumien (principi dil caschunader).	0	200'000	200'000	200'000	200'000
<i>Il parlament ha acceptau la lescha ils 17 da settember 2019. Per il mument han ins aunc la pusseivladad da far in referendum. Entrada en vigur probablamein igl 1. da schaner 2020.</i>							
1.8	Easyvote	Strihar Easyvote.	0	3'600	3'600	3'600	3'600
<i>In'enquista cun giuvenils ha mussau che la porschida Easyvote gida a sensibilisar la giuventetgna per la politica. Perquei ha la suprastanza communal decidiu da cuntinuar cun la porschida.</i>							
1.9	Cumpart dalla vischnaunca alla paga dil caluster	Strihar la cumpart dalla vischnaunca alla paga dil caluster dalla pleiv evangelica (Glion e Schnaus).	0	4'100	4'100	4'100	4'100
<i>Sin fundament dils discuors pendents arisguard la contribuziun dalla pleiv alla lavur cun giuvenils.</i>							
Total dallas consequenzas finanzialas			15'900	402'600	402'600	402'600	402'600

2. prioritad: d'examinar da rudien

Mesiras ch'ei buca realisablas ils proxims treis onns ein vegnidas strihadas dalla gliesta:

Product		Mesiras	Remarcas/consequenzas finanzialas stimadas per onn	Conclus suprastonza communal
Nr.	Num			
2.1	Parlament	Reducir il diember da commembers dil parlament.	Realisar la proxima perioda da legislaziun (2022-2025), respargn ca. CHF 20'000.00	<i>Examinar la constituziun communal 2020/21, ev. far ina votaziun consultativa dil suveran arisguard l'organisaziun futura dalla legislativa.</i>
2.2	Survetsch d'urna	Strihar il survetsch d'urna ellas fracziuns.	CHF 4'000.00	<i>Sclarir el rom dall'examinaziun dalla constituziun communal.</i>
2.4	Fegl ufficial (FUS)	Finanziaziun entras ils abbonents.	Discutar igl avegnir dil FUS ella conferenza dils presidents. CHF 67'000.00	<i>Per il mument sa il FUS mo vegnir publicaus, sche las vischnauncas finanzieschan la fuorma stampada. L'ediziun digitala vegn indemnisada cun ina contribuziun dalla Regiun Surselva. Il model da finanziaziun sa vegnir adattaus pèr cura che la versiun digitala ha remplazzau cumpletamein la fuorma stampada.</i>
2.5	Taxas	Augmentar las taxas per differents acts ufficials dalla controlla da habitonts.	Naven da 2020. Entradas supplementaras CHF 5'000.00	<i>Buca previu d'augmentar las taxas (cumparegliaziun cun autras vischnauncas).</i>
2.7	Magasins da pumpiers	Sclarir il diever da magasins da pumpiers che vegnan buca duvrai.	Negin schazetg	<i>L'administraziun dallas immobilias sclarescha per il mument la situaziun.</i>
2.8	Lavur sociala da scola	Examinar il pensum dalla lavur sociala da scola.	Negin schazetg	<i>El rom dalla nova cunvegna da prestaziun han ins reduci il pensum.</i>
2.9	Support da medias en scola	Examinar il pensum dil support da medias.	Negin schazetg	<i>Midada d'in engaschament fix ad in contract da mandat flexibel.</i>
2.11	Plazzas da ballapei/da trenament	Examinar la reducziun dils cuosts da tgira dalla piazza da ballapei Fontanivas grazia all'acquisiziun d'in roboter da segar.	Negin schazetg	<i>Examinar l'acquisiziun d'in roboter da segar; ils cuosts d'investiziun ein memia aults (rodund CHF 100'000.00). Examinar ina collaboraziun cun l'ARGO; per motivs logistics buca realisabla.</i>
2.12	Bogn aviert	Examinar ils temps d'avertura dil bogn aviert Fontanivas.	Negin schazetg	<i>Fatg ina registraziun statistica dallas entradas durant las uras marginalas. Resultats: las uras marginalas ein attractivas per possessurs d'in abbonament; da macort'aura siara il bogn aviert. Conclusiun: per la stagiun 2020 vegnan ils prezis alzai levamein, ils temps d'avertura restan denton tuttina, ulteriura optimaziun dallas relaziuns da personal vegn planisada.</i>
2.13	Contribuziun Surselva Turissem SA	Contractar da niev il gudogn dalla carta da hosps dalla Surselva Turissem SA per las entradas el bogn aviert Fontanivas naven dalla stagiun 2020.	Ca. CHF 8'000.00	<i>La renovaziun dalla cunvegna davart la carta da hosps ei aunc pendent.</i>

2.14	Contribuziun ludoteca	Examinar ina reducziun dalla contribuziun alla ludoteca Glion.	Contribuziun annuala CHF 15'500.00	<i>Ina reducziun ei buca pusseivla (midada en novas localitads el marcau vegl), ev. nezegiar sinergias cun la grupp da giugs Glion.</i>
2.15	Lavur da giuventetgna	Pretender contribuziuns dallas pleivs per la lavur cun giuvenils.	Per il mument separticipescha mo la pleiv dil marcau da Glion alla finanziaziun dalla lavur cun giuvenils.	<i>Ulteriurs sclariments e discuors ein necessaris. Pervia dalla reducziun dallas entradas da taglia dallas baselgias cantunals ei in augment dallas contribuziuns denton buca fetg probabels.</i>
2.16	Pogram d'IT uffeci dil survetsch social	Examinar l'introducziun d'in program d'IT per exequir pli efficientamein igl agid economic.	Negin schazetg	<i>Realisaziun dil project d'IT, l'introducziun ei pusseivla naven da miez 2020.</i>
2.18	Agroturissem Alp da Schnaus	Examinar il diever dall'Alp da Schnaus cun agroturissem la stad.	Modernisau il baghetg dall'alp per il diever agroturistic, denton mai duvrau el per quei intent. Negin schazetg pusseivel.	<i>Sclariu la situaziun, per motivs dalla cultivaziun parallela dall'alp buca pusseivel (baghetg substitutiv/baghetg accessoric vegn duvrau sco alloschi per il menaschi d'alp, pusseivladad da durmir per ils pasturs), in menaschi che cuviera ils cuosts ei strusch realistics, la stad ei l'alp occupada cun il menaschi d'alp, igl unviern ei la contonschibladad buca garantida.</i>
2.20	Contribuziuns a diversas occurrenz	Reducir ni strihar dil tuttafatg las contribuziuns, sustegn mo pli en fuorma da prestaziun da lavur (model Cuera).	Occurrenz: p.ex. fiasta dil marcau, cuors da romontsch, Anna Catrina, Refo500. Contribuziuns actualas: CHF 30'000.00	<i>La realisaziun dallas occurrenz dependa fermamein dalla contribuziun dalla vischnaunca. Las occurrenz duein buca vegnir periclitadas entras ina reducziun dalla contribuziun.</i>
2.21	Installaziuns turisticas	Examinar la reducziun da decoraziuns da flurs entras Deflorin e Billeter el marcau da Glion. Strihar la contribuziun al runal da Castrisch, strihar la senda d'unviern e bus da skis Ladir-Falera, Luven-Sasolas. Plazzar in pigniel da Nadal pli pign sin la Piazza Cumin, strihar il pigniel da Nadal sin la piazza dalla baselgia da S. Margareta, strihar ni reducir l'illuminaziun da Nadal dil marcau da Glion.	ca. CHF 10'000.00 tochen CHF 40'000.00	<i>Sin la piazza da S. Margareta vegn plazzaus negin pigniel da Nadal pli naven dil december 2019.</i>
2.22	Reducir la reit da sendas da viandar	Examinar la reducziun dalla reit da sendas da viandar.	Mesira a vesta mesauna, perquei che la reit da sendas da viandar ei gia vegnida examinada ina ga el rom dalla fusiun (respargns principalmein prestaziuns internas).	<i>Terminau l'optimaziun el rom dil plan directiv regional.</i>
2.23	Contribuziun per taxas da hosps alla Surselva Turissem SA	Examinar la cunvegna da prestaziun cun la Surselva Turissem SA.	Negin schazetg	<i>La renovaziun dalla cunvegna da prestaziun ei en elaboraziun.</i>

2.24	Fieras	Examinar la reducziun da fieras.	Per las fieras vegnan fatgas cunzun prestaziuns internas: luvriers da vischnaunca, polizia, schef da fiera.	<i>Reducziun dallas fieras dad 8 sin 7 igl onn 2020.</i>
2.25	Taglia da tgauns	Examinar igl alzament dalla taglia da tgauns.	Entradas supplementaras eventualas 230 tgauns * CHF 20.00 = total CHF 4'600.00	<i>Igl ei buca previu d'alzar la taglia da tgauns (cumparegliaziun cun autras vischnauncas).</i>
2.26	Immobiliarias	Reducziun successiva dallas immobilias ella facultad finanziaria.		<i>L'elaboraziun d'ina strategia d'immobiliarias ei en planisaziun.</i>
2.27	Pendiculara da Signina	Examinar igl alzament dallas taxas annualas e dil prezi per bigliets singuls.	CHF 1'000.00	<i>La finanziaziun duei da niev succeder sur la lescha da manteniment da meglieraziun.</i>
2.28	Tablas da survesta cartas da viandar	Examinar la renunzia al remplazzament dallas tablas (digitalisaziun).	CHF 30'000.00	<i>Conclus dalla suprastanza communal dils 12 da settember 2019: igl ei necessari da renovar las cartas.</i>
2.29	Rufid bloccont	Examinar da reducir ni strihar la dismessa da rufid bloccont.	Mo pli pusseivel da dismetter il rufid bloccont directamein a Plaun Grond.	<i>La dismessa locala da rufid bloccont vegn buca strihada, damai ch'ils habitonts ston da niev pagar ulteriuras taxas per il rumien.</i>
2.30	Segirtad	Examinar las purschidas da segirtad	ca. CHF 5'000.00	<i>Optimizaziun cuntinuonta dallas acziuns da segirtad. En vesta ad occurrenz grondas sco la fiasta dil marcau ni l'ILHGA ei ina reducziun buca raschuneivla.</i>
2.31	Tancadi da Riein	Examinar l'aboliziun dil tancadi.	ca. CHF 10'000.00	<i>Cuntinuar cun il menaschi tochen che investiziuns pli grondas ein necessarias. Finanziar las investiziuns cun la vendita da benzin.</i>

Explicaziuns tier il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2020

Administraziun generala

Contribuziuns per l'AVS

Cun acceptar la refuorma fiscal e la finanziaziun dall'AVS ils 19 da matg 2019 ha il suveran decidiu d'augmentar las contribuziuns dils patruns e dils luvriers per financiar las rentas per mintgamai 0.15%. Sin la summa totala dallas pagas resultan expensas supplementaras da CHF 16'800.00 per la vischnaunca.

Cuosts d'IT

Naven digl 1. da schaner 2020 vegn la vischnaunca (entira administraziun senza scola) tgirada dall'informatica dil marcau da Cuera. La nova software communal NEST (controlla da habitonts) ed Abacus (finanzas) vegn installada actualmein sin ils novs CP's. Il quen annual 2019 vegn aunc fatgs cun la software actuala Heimer. Perquei sto quei sistem aunc restar en funcziun sin singuls computers tochen miez digl onn 2020. Quei munta cuosts supplementars excepziunals.

Da niev ein tut ils computers, servers e programs pri a tscheins resp. cumprai en leasing e buca pli cumprai sco tochen ussa. Suenter 5 onns vegn la hardware renovada. Per consequenza vegnan tut ils cuosts dad IT presentai el preventiv ed el quen annual sut il gener da cuosts 3133 (informatica cuosts da diever). La part dallas acquisiziuns (gener da cuosts 3110) croda naven. Aschia s'augmentan las

expensas da menaschi, persunter scrodan ils cuosts d'acquisiziun. Per mintga computer vegnan ils cuosts per la hardware e la software partgi sin tut las funcziuns che lavuran cun in CP.

Amortisaziuns

Per consequenza dalla gronda activitad d'investiziun s'augmentan era las amortisaziuns puspei fetg. Quellas sto il quen da gudogn e sperdita purtar (expensas + CHF 240'000.00).

Legislativa

Tenor HRM2 ein las expensas per il Fegl official da cudischar sut la legislativa (CHF 68'000.00). Plinavon ei ina sesida supplementara dil parlament (6 enstagl 5) vegnida budgetada.

Executiva

Sebasond sin il premi per uniuns ch'il marcau da Glion surdeva pli baul, ha la suprastanza communal decidu da crear il Premi Reunion per promover e renconuscher la lavur voluntara. Ils victurs survegnan CHF 2'000.00. Plinavon vegnan surdai dus premis da renconuschientscha da mintgamai CHF 500.00. La surdada dil premi duei haver liug el rom dalla fiasta dil marcau. Per ils detagls elaborescha la suprastanza communal in reglament.

Svilup dalla paga dil persunal

Suenter ch'igl augment dalla paga ei staus fetg moderaus ils davos onns, duein las pagas dils luvrers (senza scola) vegnir augmentadas 2020 en media per 1.33 pertschien. En consequenza digl alzament dalla contribuziun per l'AVS da 0.15 pertschien e digl augment dalla cumpart allas assicuranzas da persunas (mira las explicaziuns sut "Assicuranzas") da 0.18 pertschien, munta igl augment net en media ad 1 pertschien.

Assicuranzas

Differentas assicuranzas dalla vischnaunca han stuiu vegnir publicadas da niev quest atun, perquei ch'ellas scadan cun la fin digl onn. Plinavon eis ei stau necessari da renovar l'assicuranza da diaria per malsauns. La premia actuala era bia memia bassa e la cassa da malsauns havess tuttina visau il contract per pretender premias pli aultas che cuvieran ils cuosts. Per las assicuranzas da persunas (l'assicuranza da diaria per malsauns collectiva e l'assicuranza encunter accidents e da protecciun d'accidents obligatoria) importan las expensas supplementaras CHF 93'000.00. La premia claramein pli aulta ei motivada cun ils numerus cass da malsogna e d'accident dils davos onns. Cunquei ch'il luvrer ed il patrun pagan mintgamai la mesadad dils cuosts per la diaria per malsauns e l'assicuranza per accidents ordeifer il menaschi incl. l'assicuranza complementara encunter accidents, ei ina deducziun dalla paga pli gronda per ulivar ina part digl augment dallas premias inevitabla resp. perscretta dalla lescha.

Per l'assicuranza da caussas All risk e l'assicuranza dalla flotta da vehichels a motor importan las expensas supplementaras per las premias CHF 23'000.00. La premia supplementara ei motivada cun ils numerus cass da donns ella All risk (donns materials vida conducts, etc.) e cun ils vehichels (dus unviarns cun bia neiv ed in diever intensiv dallas maschinas) dils davos onns.

Taxas digl uorden da construcziun

El rom dil decret dalla lescha da taxas en connex cun la lescha da baghegiar ha il parlament augmentau las taxas per lubientschas da baghegiar. El preventiv 2019 ei quei augment aunc buca vegnius risguardaus.

Sanaziun da loghens contaminai: pegliacullas

La vischnaunca ei obligada da sanar ils pegliacullas el terren contaminai cun plum el senn dalla sanaziun da loghens contaminai. Implonts da tir en funcziun ein supplicai da remplazzar tochen 2020 pegliacullas el terren cun systems da pigliar cullas artificiali ni da serrar il menaschi da tir. Per 2020 ei

previda la sanaziun da Duin, Pitasch, Castrisch (catscha), Ruschein e Pardiala. Confederaziun e Cantun contribueschan ina part (CHF 166'000.00) als cuosts da CHF 338'000.00.

Formaziun

Scoletta

Sin fundament dallas grondas annadas ei il diember da scolarets carschius e certas partiziuns han contonschiu lur cunfin da capacitat. Oravontut las scolettas tudestgas a Glion ein occupadas dil tuttafatg, per part han las classas gia dapli scolars che lubiu tenor lescha. Vitier vegnan relaziuns da plaz mudestas e sligiazions da locals suboptimalas. Singulas partiziuns han perquei stuiu augmentar il diember da persunal e porscher lecziuns da promoziun e da lungatg supplementaras. Quei generescha gia oz cuosts da pagas pli aults che vegnan era ad esser necessaris igl onn da scola 2020/2021.

Scola primara

Igl onn da scola 2020/2021 vegn in'annada fetg gronda scolarisada. A Glion ha quei per consequenza ch'ins sto resp. astga menar ina classa primara supplementara.

Scalem superiur

Cun dislocar il scalem superiur da Rueun a Glion han ins saviu nezegiar las sinergias spitgadas e spargnar cuosts, quei che semuossa uss efectivamein el preventiv 2020. Ins ha saviu spargnar treis piazzas da lavur cumpleinas.

Respargns	tenor la missiva dils 30 d'uost 2018	tenor il preventiv present 2020
Respargn pagas	- CHF 375'000.00	- CHF 384'000.00
Reducziun pensum da direcziun	- CHF 11'000.00	- CHF 11'000.00
Reducziun lavur sociala da scola	- CHF 10'000.00	- il plafunament dils cuosts dalla cunvegna da prestaziun per la lavur sociala da scola ei vegnius reducius per CHF 23'000 en cumparegliaziun cun il quen annual 2018.
Cuosts da manteniment e da gestiun casa da scola primara	- CHF 15'000.00	- dapi igl uost 2019 diever cultural dalla casa da scola cun entradas da locaziun
Cuosts da transport supplementars	+ CHF 6'000.00	+ CHF 6'500.00

Pervia d'in diember da scolars pli pign drova ei naven digl onn da scola 2020/2021 ina partiziun pli pauc el scalem superiur. Sur tut las partiziuns sereduceschan las pagas dils scolasts en cumparegliaziun cun il quen 2018 per quasi CHF 500'000.00.

Naven digl onn da scola actual 2019/2020 ha mintga scolara e mintga scolar dil scalem superiur in laptop – sco quei ch'il Plan d'instrucziun 21 prevesa.

Scola da talents

Grazia al niev program d'IT san las expensas per pagas el sector da scola vegnir attribuidas directamein allas singulas partiziuns, senza scuntrada interna. Perquei vegn la scuntrada dallas pagas dalla scola da talents fatga sur il scalem superiur ordinari.

Scolaziun supplementara

Il Cantun ei seretratgs dalla finanziaziun da scolaziuns supplementaras en connex cun l'introducziun dil Plan d'instrucziun 21. Naven digl onn da scola 2020/2021 ston ils purtaders da scola, quei che valeva gia avon l'introducziun dil Plan d'instrucziun 21, puspei surpender ils cuosts per tut las scolaziuns supplementaras. Cun agid da scolaziuns internas e concepts d'emprender innovativs, el rom dils quals las personas d'instrucziun scoleschan ina l'otra, san ins tuttina tener bass ils cuosts.

Accumpignament duront il gi

La meisa da miezgi vegn da niev declarada separadamein e buca pli repartgida sin ils singuls scalems.

Transport da scolars

Per il bus da scola da Luven che sto vegnir remplazzaus ein CHF 30'000.00 budgetai. Ina mesadad vegn scuntrada sur la scola, l'otra mesadad sur il conto turissem, cun quei ch'il bus vegn era duvraus per igl access turistic da Sasolas.

Ulivaziun dallas finanzas (cumpart grevezius da scola)

Sin fundament d'in diember da scolars pli ault ellas annadas giuvnas, s'augmenta la summa da cumpensaziun da CHF 7'000.00 igl onn 2019 sin CHF 196'00.00 igl onn 2020. Sur tut ils secturs survegn la vischnaunca denton rodond CHF 80'000.00 pli pauc dall'ulivaziun dallas finanzas e dallas grevezius.

Contribuziun scolars specialas

Il basegn da scolars specialas fluctuescha fermamein.

Pensum da pedel per la scola professiunala

Suenter haver mess en funcziun il niev baghetg dalla scola professiunala e dil center da formaziun da l'enn ei semussau ch'il pensum da pedel previu oriundamein tonscha buc, aschia ch'ins ha stuiu alzar el per 30 pertschien.

Progimnasi

Essend ch'il diember da scolars e scolars dalla vischnaunca che frequentan il progimnasi a Cuera ni a Mustér ei per il mument pli bass, sereducescha era la contribuziun dalla vischnaunca.

Convegna da prestaziun cun il gimnasi dalla claustra da Mustér

La convegno da prestaziun cun il gimnasi dalla claustra da Mustér e tut las autras vischnauncas dalla Regiun Surselva davart in sustegn annual da CHF 280'000.00 scada per la fin 2019. Sin damonda dil gimnasi ha la conferenza da presidents dalla Regiun Surselva decidiu ils 4 d'october 2019 da proponer allas vischnauncas da prolungir la convegno per treis onns. Il gimnasi dalla claustra da Mustér ei in'impurtonta petga ella porschida da scolaziun regiunala. La situaziun actuala cun in digren dil diember da scolars basegna ina strategia regiunala per garantir a liunga vesta ina scolaziun gimnasiala ella regiun. Per quei motiv duei en connex cun la prolungaziun dalla convegno da prestaziun vegnir pretendiu ch'ina strategia regiunala vegni elavurada ils proxims dus onns. Quei per garantir ina scolaziun gimnasiala a liunga vesta. Per quei process ein la Regiun Surselva ensemen cun il gimnasi ed ulteriurs partenaris responsabels. La contribuziun annuala dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion importa CHF 32'500.00. La suprastanza communal beneventa la proposta dalla conferenza da presidents e propona el rom da quest messadi la prolungaziun dalla convegno da prestaziun per ils onns 2020–2022.

Cultura, sport e temps liber

Contribuziuns culturalas

2020 ha puspei liug in'ediziun dall'Opera viva. La vischnaunca dad Ilanz/Glion sustegn l'occurrentza pervia da sia impurtonza ed influenza regionala.

Cunvegna da prestaziun Cinema sil Plaz

La cunvegna da prestaziun cun il Cinema sil Plaz ei vegnida concludida 2010 per 10 onns. Cun la scadenza la fin 2019 scroda la contribuziun da CHF 30'000.00 naven digl onn 2020.

Bogn aviert

Las expensas pli aultas cumparegliau cun il preventiv 2019 seresultan dil basegns da manteniment pli grond, amortisaziuns pli aultas e l'assimilaziun dalla scuntrada interna al resultat 2018. Per reducir il deficit ei previu d'augmentar levamein ils prezis. Arisguard il diember d'entradas e la sviulta ell'ustria fan ins quen cun ina stad mediocra. Il resultat effectiv dependa fetg dall'aura.

Plazzas da giug

L'analisa dil post da consultaziun per la prevenziun d'accidents da tut las plazzas da giug publicas sin il territori communal ha mussau che enqual piazza da giug ha mendas dalla tecnica da segirtad. A Pitasch e Glion han ins eliminau mendas pli pintgas ed allontanau immediat enzacontas installaziuns memia malsegiras. 2020 duein las duas plazzas da giug vegnir renovadas.

Segirtad sociala

Promoziun tumpriva

Cunzun a Glion entscheivan biars affons che discuoran a casa in lungatg jester e che portan cun els obstachels linguistics e culturalas la scoletta. Per saver porscher a quels affons bunas schanzas da partenza ed integrar ad uras lur geniturs el sistem da scola sco era per integrar meglier las famiglias culturalmein e linguisticamein, vul ins metter en pei in project per la promoziun tumpriva che includa affons da vegliadetgna prescolara e lur geniturs. Ils cuosts per il preproject muntan a CHF 20'000.00.

Agid economic

Sin fundament dil regress da damondas d'asil e midadas da domicil da retscheviders d'agid economic sereduceschan las expensas per igl agid social 2020.

Traffic

Ovras da meglieraziun

En vesta al decret dalla lescha davart il manteniment da meglieraziun (la deliberaziun el parlament ei prevedida per il fevrer 2020) ein tut las posiziuns en connex cun las ovras da meglieraziun (manteniment vias da transport e vias campestras, conducts da begls, pendiculara da Signina, etc.) transponi sin igl agen conto «meglieraziun dallas structuradas» sut «8 economia publica».

Manteniment construcziuns aultas luvratori communal ed entradas da tscheins d'affittaziun

Per igl uost 2019 ha il local da giuventetgna fatg midada digl anteriur baghetg dalla Swisscom ell'antieriura fabrica d'oxigen. Aschia scrodan las entradas da tscheins digl atelier da musica Remo's, denton era las expensas da tscheins per las localitads egl anteriur baghetg dalla Swisscom. La reutilisaziun dall'antieriura fabrica d'oxigen sco local da giuventetgna pretenda d'installar in'ulteriura

tualetta e da far pintgas adattaziuns architectonicas. Suenter ina controlla dalla SUVA ston ins plinavon remplazzar en tut ils luvratoris communalas las cranas a cabel e prender ulteriuras mesiras da segirtad.

Protecziun digl ambient e planificaziun dil territori

Manteniment conducts d'ovra serenaziun

Per igl onn 2020 ein planisai differents projects pli gronds dil plan general d'allontanament d'aua, sco per exempel il conduct da discarga el territori da scola a Glion e l'emprema etappa a Siat ed a Luven. En tut ein investiziuns da CHF 791'000.00 per il manteniment dils conducts d'aua piarsa budgetadas.

Santeris

Fossas comunablas corrispundan als basegns da nies temps. Suenter ch'ins ha schaffiu da cuort fossas comunablas a Luven, Rueun e Ruschein, duei 2020 era vegnir endrizzau sin ils santeris da Castrisch e Duin fossas comunablas. A Sevgein ei prevedida la secunda etappa dalla sanaziun dil mir.

Manteniment construcziuns bassas e donns da malaura

Tochen uss ein mai stai previ mieds per reparar donns da malaura vida construcziuns bassas. Sin il vast territori communal ston ins denton quintar mintg'onni cun tals donns. Per quei ein previ da niev CHF 20'000.00 per donns da malaura.

Planificaziun dil territori

Il svilup digl areal Fistez – che ha fatg pausa 2019 pervia dils numerus auters projects – vegn da niev cudischaus el quen da gudogn e sperdita. Las activitads d'investiziun e da svilup a Glion pretendan era dapli lavurs preliminaras da planisaziun.

Economia publica

Manteniment edifecis d'alp

Ins sto far pli grondas lavurs da manteniment vida differents edifecis d'alp.

Sanaziun da vias da meglieraziun

Per saver planisar il basegn ed il process dalla sanaziun futura da vias da meglieraziun sigl entir territori da vischnaunca, drova ei in concept general.

Forestalessers

Sin fundament dalla situaziun constanta da prezz bass al marcau, cuviera il forestalessers per il mument buc ils cuosts.

Occurrenz

2020 ha puspei liug a Glion l'ILHGA. En quei connex ein prevedidas expensas da CHF 25'000.00.

Finanzas e taglias

Recavs da taglia en general

Ils recavs dils differents geners da taglia san variar fetg. Per la budgetaziun ein decisivs ils recavs totals prognosticai. En vesta als recavs fiscals extraordinaris da CHF 15.33 miu. igl onn 2018, vegnan budgetai cun precauziun CHF 14.72 miu per 2020.

Entradas da taglia personas natiralas

Cun realisar il project fiscal nazional sin scalem cantunal ha il Cussegl grond decidiu ella sessiun digl uost sco mesira sociala d'alzar igl import liber da taglia da CHF 15'000.00 sin CHF 15'500.00. La vischnaunca quenta aschia cun CHF 110'000.00 dameins entradas. Las entradas pli bassas sin fundament dalla tariffa da taglia sbassada per personas giuridicas e la reduziun dall'imposiziun parziala da taglia han effect pér pli tard sin il quen communal.

Explicaziuns davart il preventiv per il quen d'investiziun 2020

Ils suandonts projects el quen d'investiziun ein gia approbai ed iniziati:

- project d'IT
- sanaziun dalla svidera da fons el bogh aviert
- sanaziun Via Quinclas/Via la Lutta
- project parzial renovaziun dalla piazza dalla staziun e dalla posta
- passapei Grüneck-Strada
- sanaziun provediment d'aua Luven

Las anteriuras vischnauncas han gia approbau formalmein da secumprar en ella societad purtadra dalla casa d'attempai e da tgira Glion. La fuorma da realisaziun proponida duei ussa denton vegnir confirmada cun in conclus separau dil parlament communal.

2020 duein las suandontas investiziuns ch'ins ha spustau el decuors dall'elavuraziun dil preventiv 2019 per motifs da spargn vegnir pridas per mauns:

- pumpiers: remplazzar il bus da squadra che ha 30 onns
- planisar la sanaziun dalla Via S. Clau Sura a Rueun
- sanar la cuvrida dalla Via Santeri a Glion
- remplazzar il vehichel da rumir neiv da 2009
- meglierar igl access all'alp da Schnaus

Proposta

Sin fundament dallas explicaziuns precedentas propona la suprastonza communal al parlament:

- d'approbar il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2020;
- d'approbar il preventiv per il quen d'investiziun 2020;
- da strihar l'incumbensa Maissen;
- da prolungir la cunvegna da prestaziun cun il gimnasi dalla claustra da Mustér per treis onns (2020-2022).